

ชื่อวิธีปฏิบัติที่ดี : กระบวนการ ส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนวัดปัญญทวยิกาवासสู่การเป็นองค์กรคุณธรรม

หลักการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรคุณธรรม โรงเรียนวัดปัญญทวยิกาवास ได้น้อมนำศาสตร์พระราชาลักษณะทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาใช้เป็นหลักการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรคุณธรรม ดังนี้

๑) **ระเบิดจากข้างใน** เป็นหัวใจสำคัญที่สุด ต้องให้เกิดจากความตระหนักรู้ที่มุ่งมั่นตั้งใจ มีเป้าหมายเดียวกันของผู้นำและสมาชิกขององค์กร หากทำโดยถูกบังคับหรือทำตามกระแสนโยบายไม่ตั้งใจจริง จะไม่เกิดผลหรือไม่ยั่งยืน

๒) **ทำแบบองค์รวม** ต้องทำพร้อมกันทั้งระบบ ทุกระบบขององค์กรโดยให้ประสาน สอดแทรก กับการบริหารและการทำงานปกติขององค์กร โดยไม่แยกออกมาเป็นโครงการหรือกิจกรรมเดี่ยว ๆ ที่ขาดความเชื่อมโยงกับระบบใหญ่ขององค์กร

๓) **ทำตามหลักความจริง** ต้องทำจากสภาพความจริงขององค์กร โดยมีการศึกษาปัญหาและ ต้นทุน ความดีขององค์กรให้เป็นระบบ แล้วลงมือทำตามลำดับขั้น แก้ปัญหาที่จุดเล็กก่อน ทำให้ง่ายไม่ติดขัด ดำเนินการเรียนรู้จากที่อื่นเป็นเพียงแนวทางมาปรับใช้ให้เหมาะกับองค์กรของตน

๔) **การมีส่วนร่วม** ต้องสร้างโอกาสให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม เพราะเป้าหมายสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมคือการทำให้คนมีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรมมากขึ้นจึงต้องให้ทุกคน เป็นพลังร่วมกันขับเคลื่อน

๕) **ทำความดี** เพื่อความดีตั้งใจพัฒนาองค์กรคุณธรรมเพื่อสร้างองค์กรที่ดี สร้างคนดีเพื่อ สังคมดี มุ่งประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่มีเป้าหมายแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์อื่น

นอกจากศาสตร์พระราชาช่างต้นแล้ว พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราโชวาท ด้านการศึกษาเพื่อสานต่อ พระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ว่าด้วยการศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ ผู้เรียน ๔ ด้าน ได้แก่

๑) **มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง** มีความรู้ ความเข้าใจต่อชาติบ้านเมืองและภูมิลำเนา ยึดมั่นใน ศาสนา สถาบันกษัตริย์ และรู้จัก เอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชน

๒) **มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง** มีคุณธรรม รู้จักแยกแยะสิ่งที่ผิด-ชอบ/ชั่ว-ดี ปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบ สิ่งที่ดี ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง

๓) **มีงานทำ-มีอาชีพ** รักงาน สู้งาน ทำงานสำเร็จ สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้

๔) **เป็นพลเมืองดี** เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ งานบำเพ็ญประโยชน์ งานสาธารณกุศล ให้ทำด้วยความมีน้ำใจ และความเอื้ออาทร คนทำงานในองค์กร ได้ผ่านการเรียนรู้มาหลากหลายสาขาวิชาชีพ ย่อมนำพื้นฐานการเรียนรู้มาช่วยให้องค์กรประสบผลสำเร็จ รู้จัก อยู่ร่วมกัน อย่างมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ รักใคร่ ช่วยเหลือกัน ตามธรรมเนียมปฏิบัติในวัฒนธรรมไทยที่ได้รับการปลูกฝัง อบรม สั่งสอน ถ่ายทอดมาสู่รุ่นลูกหลาน เมื่อเกิดความเข้าใจที่ดีซึ่งกันและกัน คนทำงาน

จะปฏิบัติงานอย่างมีความ รับผิดชอบ มีวินัยในการทำงาน มีความสามัคคี และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตน (ศ. เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย, ๒๕๖๑)

กระบวนการพัฒนาองค์กรคุณธรรม โรงเรียนวัดปัญญทายิกาवास

จากหลักการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรคุณธรรม โรงเรียนวัดปัญญทายิกาवास กระบวนการพัฒนา องค์กรคุณธรรม โรงเรียนวัดปัญญทายิกาवास ต้องดำเนินการตามหลักการทั้ง ๕ ข้อตาม ๙ ขั้นตอนดังนี้.

๑) ทำให้ทุกคนตกลงใจร่วมกัน โดยเฉพาะผู้นำองค์กรว่าต้องแสดงเจตนารมณ์ชัดเจนว่าจะร่วมกัน สร้างองค์กรของตนให้เป็นองค์กรคุณธรรม

๒) ค้นหาความจริงขององค์กร โดยสำรวจวิเคราะห์ปัญหาด้านคุณธรรมขององค์กรที่พึงประสงค์และ ไม่พึงประสงค์และปัญหาที่ต้องการแก้ไขและคนในองค์กรว่ามีอะไรบ้าง และค้นหาต้นทุนความดีหรือต้นทุนที่ เอื้อต่อการแก้ไขปัญหา

๓) ตั้งเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน เพื่อค้นพบพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ ไม่พึงประสงค์หรือ “ปัญหาที่ยากแก้ความดีที่ยากทำ” แล้วให้กำหนดคุณธรรมหลักร่วมกันขององค์กรทำให้ ทุกคนเข้าใจคุณธรรมเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงตรงกัน

๔) กำหนดวิธีการและกลไกในการปฏิบัติงาน จัดให้มีแผนปฏิบัติการ วิธีสำคัญในการดำเนินการ กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนแต่ละกิจกรรมรวมถึงแนวทางการทำงานร่วมกันของฝ่ายต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ และอาจจัดทำข้อเป็นตกลงของคนในองค์กร

๕) ลงมือปฏิบัติจริงให้เป็นวิถีชีวิต การพัฒนาคุณธรรมมีเป้าหมายคือการเปลี่ยนแปลงที่คนจึงต้อง ลง มือปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงาน

๖) ถอดบทเรียนเพื่อสร้างความรู้ต้องจัดให้มีกระบวนการสรุปบทเรียนจากการปฏิบัติของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อค้นหา เรียนรู้เงื่อนไขปัจจัยของความสำเร็จ ปัญหาและแนวทางแก้ไข และสกัดเป็นความรู้ ขององค์กร มีการจัดระบบการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมที่มุ่งเสริมพลังผู้ปฏิบัติงานมากกว่าการวัดตาม ตัวชี้วัดเชิง ปริมาณ โดยไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงของคน การจัดการความรู้ จะ นำไปสู่การพัฒนามาตรฐานองค์กรคุณธรรม

๗) สร้างกิจกรรมชื่นชมยกย่อง คุณธรรมเป็นเรื่องนามธรรมเห็นผลการเปลี่ยนแปลงซ้ำจึงต้องมี กระบวนการ ให้กำลังใจ ยกย่องเชิดชู ต้องทำให้คนเห็นผลสำเร็จที่เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนาองค์กร คุณธรรม

๘) สร้างเครือข่ายคุณธรรม งานที่ยากต้องการพลังของเครือข่ายในการขับเคลื่อนต้อง เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายองค์กรคุณธรรมเพื่อให้กำลังใจ ถ่ายทอดความรู้ พัฒนานโยบายร่วมกัน เช่นเครือข่าย โรงเรียน คุณธรรม โรงพยาบาลคุณธรรม ท้องถิ่นคุณธรรม ธุรกิจคุณธรรม

๙) ประเมินผลลัพธ์ผลกระทบ ต้องมีระบบและกลไกการประเมินเพื่อให้เห็นผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลง ที่ เกิดขึ้น ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ มีความรู้ที่จะนำไปยกระดับขยายผล หรือรู้ปัญหา อุปสรรคและนำไปสู่ การ แก้ไขโดยมีทั้ง การประเมินตนเองจากภายในและประเมินจากองค์กรภายนอก รวมทั้ง เปิดเผยผลการ ประเมิน แก่สมาชิกขององค์กรและ ต่อสาธารณะ

คุณธรรมที่ควรส่งเสริมในองค์กรคุณธรรมของโรงเรียนวัดปัญญทายิกาवास

การส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดผลที่ดีต้องเลือกประเด็นคุณธรรม ที่สอดคล้องกับปัญหา และ ความต้องการของคนในแต่ละองค์กร อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยทำโพล และประเมินวิเคราะห์สถานการณ์ คุณธรรม จากประชาชนและผู้เกี่ยวข้องแล้ว คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรม แห่งชาติได้เลือกคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา เป็นคุณธรรมสำคัญที่จะรณรงค์ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ในช่วงต้นของแผนแม่บท

ส่งเสริม คุณธรรม แห่งชาติพอเพียง หมายถึง ความพอเพียงในการดำเนินชีวิตแบบ ทางสายกลาง มีเหตุมีผลใช้ ความรู้ในการตัดสินใจอย่าง รอบคอบ มีความพอประมาณพอดี ไม่เบียดเบียน ตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม ไม่ประมาทสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงวินัย หมายถึง การยึด มั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ทั้งวินัยต่อตนเองในการผลักดันชีวิตให้ก้าวหน้า วินัยต่อองค์กร สังคม ปฏิบัติตามจริยธรรมจรรยาบรรณ และเคารพต่อกฎหมายสุจริต หมายถึง ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์สุจริตยึด มั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้องความเป็น ธรรมทั้งปวง นอกจากตนเองจะเป็นคนซื่อตรงแล้ว ต้องกล้าปฏิเสธการกระทำ ที่ไม่ซื่อตรงไม่ซื่อสัตย์ของบุคคลอื่นที่จะทำให้ส่วนรวมเกิดความเสียหายจิตอาสา หมายถึง การเป็นผู้ที่ใส่ใจต่อ สังคมสาธารณะและอาสาลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีใช้หน้าที่ของตน ด้วย ความรัก ความสามัคคี เพื่อ ประโยชน์ของผู้อื่น ของสังคม ของประเทศชาติโดยมิได้หวังผลตอบแทนทำความดี เพื่อความดี เอื้ออาทรต่อคน ร่วมสังคมทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ทั้งนี้ คุณธรรมแต่ละด้านจะเชื่อมโยงไปสู่ คุณธรรม ด้านอื่นๆ การ ส่งเสริมคุณธรรมทั้งสี่ด้านนี้ จึงไม่เป็นการบังคับ องค์กรควรเลือกส่งเสริมคุณธรรมใดที่ เหมาะสมกับ สถานการณ์ขององค์กร

ประโยชน์จากการพัฒนาองค์กรคุณธรรม การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรคุณธรรมจะก่อให้เกิด ประโยชน์มากมายหลายระดับ ดังนี้

๑) ระดับบุคคลและครอบครัว เมื่อสมาชิกขององค์กรมีคุณธรรมเป็นฐานในการดำเนินชีวิต มากขึ้น ย่อม ส่งผลดีต่อคนนั้นเป็นคนดี ความสัมพันธ์และการยอมรับจากคนอื่นมากขึ้น ทำงานได้มีประสิทธิภาพ มาก ขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตที่ดี เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข และส่งผลต่อครอบครัวดีขึ้นเป็นครอบครัวอบอุ่น เข้มแข็ง

๒) ระดับองค์กรเมื่อองค์กรมีการบริหารที่มีคุณธรรมและธรรมาภิบาล มีสมาชิกที่มีคุณธรรม จะทำให้ องค์กรมีภาพลักษณ์ที่ดีในสังคม เป็นต้นทุนหรือคุณค่าเพิ่มในการดำเนินกิจการ คุณภาพการทำงานของ สมาชิกดีขึ้นทำให้ประสิทธิผลขององค์กรเพิ่มขึ้น ต้นทุนน้อยลง เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

๓) ระดับชาติประเทศมีองค์กรคุณธรรม ที่มีบทบาทและความสามารถในการสร้างคนดีให้กับสังคม มากขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่ทุกช่วงวัยได้รับการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรม ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์สันติ สุขเป็น สังคมคุณธรรม และยังเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพิ่มขึ้น

๔) ระดับนานาชาติประเทศไทยจะมีภาพลักษณ์ที่ดีและเกิดความร่วมมือในการพัฒนาด้านต่างๆ กับ นานาชาติเพิ่มขึ้น